

Trần Bình Trọng

Tác Giả: Trúc Lâm Lê An Bình

Thứ Năm, 25 Tháng 2 Năm 2010 15:25

Trần Bình Trọng (chữ Hán: 平重, 1259[1] - 1285) là danh tướng thời Trần,

có công lớn giúp giá buốt cho hai vua Trần (Trần Thánh Tông và Trần Nhân Tông) trong cuộc kháng chiến chống quân Nguyên-Mông lần thứ hai. Ông hy sinh khi chiến quân Nguyên ở bãi Thiên Mạc, được truy phong làm Bão Nghĩa Vương.

Xuất thân

Trần Bình Trọng thuộc dòng dõi Địch Hành Hoàng Đế Lê Hoàn quê gốc ở vùng nay là huyện Thanh Xuân, tỉnh Thanh Hóa, sinh ở xã Bão Thái, nay thuộc huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam. Về Trần Bình Trọng là công chúa Thụy Bão (Thụy Bão đã có mặt để chống trước là Uy Văn Vương

Toà i). Sau này, con gái của Trần Bình Trọng, Chiêu Hoàn thái hậu, là mẹ của Trần Minh Tông, vua thế hệ năm triều Trần. Sách không ghi chép cha mẹ ông là ai. Tuy nhiên, có tài liệu nói phẫn thân ông là danh tướng thế hệ Trần Thái Tông là Lê Phụng Trọng. Lê Phụng Trọng lập công lớn trong cuộc kháng chiến chống Nguyên Mông lần thứ nhất, nên được vua gả công chúa Chiêu Thánh cho. Trần Bình Trọng có thể là con của Lê Phụng Trọng với Lý Chiêu Hoàng.

Trần đánh chiến lược

Tháng 1 năm 1285, 50 vạn quân Nguyên-Mông do Trần Nam Vương Thoát Hoan, con trai của Hoàng đế nhà Nguyên Hốt Tật Liệt, cầm đầu chia quân làm hai cánh tiến công xâm lược Đông Việt. Quân Nguyên Mông là đạo quân cực kỳ thiện chiến, nhanh chóng chiếm ưu thế tuyệt đối trước quân Đông Việt, ít tổn thất và không quen chiến trận. Sau thất bại trong vài trận đánh mở màn, tướng lĩnh nhà quân Đông Việt, Quốc công tiết chế Hoàng Đạo Vượng Trần Quốc Tuấn quyết định lui quân về giữ Vạn Kiếp (nay thuộc vùng Vạn Yên, Chí Linh, Hải Dương). Sau đó, quân Đông Việt lui về Thăng Long, nhưng cũng không giữ được các sông tiến công về phía quân Nguyên.

Hoàng Đạo Vượng quyết định rút khỏi Thăng Long, lui về Thiên Trường (nay là tỉnh Nam Định). Trần Bình Trọng được Hoàng Đạo Vượng và hai vua Trần giao cho mặt nhiệm vụ ngăn ngừa: giữ vùng Đà Mạc - Thiên Mạc, ngăn chặn và cầm chân quân Nguyên, đảm bảo cho bề chủ huy quân kháng chiến rút lui an toàn và bí mật, không để lộ dấu vết. Tướng nhà quân Nguyên là Thoát Hoan đặc biệt ưu tiên cho cánh quân truy đuổi này với hai đạo cực kỳ uy lực do những tướng giỏi, hầu như là Khoan Triệt và tướng Lý Hoảng cùng Ô Mã Nhi, chủ huy, dùng quân khinh kỵ và thủy quân nhỏ để truy đuổi và bắt gặp hai vua Trần.

Trần Bình Trọng đã tận dụng cuộc đánh chặn ngay tại bãi Thiên Mạc. Do sự chênh lệch quá lớn về quân số, Trần Bình Trọng bất ngờ, nhưng trận đánh là một thắng lợi cực kỳ quan trọng về mặt chiến lược với cuộc kháng chiến khi kể từ đó, quân Nguyên hoàn toàn mất dấu bề chủ huy kháng chiến.

Anh dũng hy sinh

Sau khi bắt được Trần Bình Trọng, tướng Nguyên tìm mọi cách để khai thác thông tin, dụ dỗ ông. Tuy nhiên, Trần Bình Trọng kiên quyết không khuất phục. Khi được hỏi có muốn làm vua không để thoát thân, Trần Bình Trọng khẳng khái trả lời:

Ta thà làm quỳ gối của Nam, chứ không thêm làm vâng của Bắc. Ta đã bất tử thì có mặt chết mà thôi, can gì mà phải hối lộ thôi.

Đó là một trong những câu nói nổi tiếng nhất trong lịch sử chiến tranh ngoại xâm cũng như lịch sử

Viết Nam nói chung, trở thành một trong những biểu tượng của tinh thần yêu nước chống ngoại xâm của dân tộc Việt. Không thể khuất phục được Trần Bình Trừng, quân Nguyên buộc phải giải ông vào ngày 21 tháng Giêng năm Mậu Dậu (26-2-1285)?, còn Đỗ i Việt Sĩ ký Toàn thư (Bản kỷ nguyên 5) và Khâm định Việt sử thông giám Cương mục (Chính biên nguyên thứ 7) đều chép là tháng 2 (âm lịch) năm 1285. Năm đó, Trần Bình Trừng 26 tuổi.

Đánh giá

Trần Bình Trừng được các sử gia đời sau đánh giá rất cao vì lòng yêu nước và tinh thần chống ngoại xâm, trở thành một ví dụ điển hình cho các cuộc kháng chiến chống phương Bắc sau này. Hiện nay hai thành phố lớn nhất Việt Nam là Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh đều có những con đường mang tên ông. Tên Trần Bình Trừng còn được lấy để cho nhiều địa danh khác trên khắp Việt Nam.

Trong các tác phẩm văn học

Có hai bài thơ nổi tiếng viết về Trần Bình Trừng của Á Nam Trần Tuấn Khải (1895-1983) và của Bà u Văn Phan Kế Bính (1875-1921). Nội dung bài thơ của Phan Kế Bính như sau:

Giới thiệu Trần Bình Trừng!

Dòng dõi Lê Đỗ i Hành.

Đánh giặc dõng tài mênh,

Thế vua một thời trung.

Bức vẽ ông sừng mà nhóc,

Nam quố thác cũng vinh.

Công của lòng trung nghĩa.

Ngàn thu đời đời danh.

Ngoài ra, còn có một tiểu thuyết, Bên bờ Thiên Mục, của nhà văn Hà Ân viết về Trần Bình Trừng và trận đánh của ông.

Trần bình Trọng – 1 trong số 17 bức tranh hoành sơn còn giữ lại.

Trang Số VI T Đ Tên Người Quê Cơm - Khí Hào Hùng Riêng Người Mãi Ngàn Sau

*Chân thành ghi ơn, nhớ ng bức tìn nhân, nhớ ng anh hùng anh th, chỉ n sĩ tìn b i đã hy sinh
đ b o v cho s toàn v n lãnh th Vĩ t Nam t h n 5000 năm qua !*

Đa Linh Nhân Kiệt C a Vĩ t Nam

B o Nghĩa H u Trần Bình Trọng

Trúc Lâm Lê An Bình biên khảo

Tóm lược nội dung : «Thái tử nhà Trần vua Thái Tông băng hà năm Bính Thìn 5, 1277, thọ 60 tuổi, trị vì 33 năm. Nhà Nguyên muốn diệt Trần ta đang có tang muốn đem quân sang xâm chiếm, chúng sai nhử u sớ giết sang Trần ta chiêu dụ vua nhà Trần sang triều cống Mông-cổ. Hoàng Đế của vua Trần Nhân Tông đã khéo léo thoái chí và tìm cách kéo dài thời gian để chuần biến lược lược chống Nguyên

Với chiến tâm xâm chiếm Trần ta, ngày 21 tháng 12 năm Giáp Tý (1284) quân Mông-cổ do Thoát Hoan cầm đầu đã tràn xuống tận biên giới của Trần ta. Trần có sự tấn công hung hãn của giặc lớn lật các vị Khâm-Ly (thuộc Lạc Ng Sơn), Nô-Nhi, Chi Lăng, biến Vạn Kiếp v.v... rơi vào tay giặc.»

Ngày 14 tháng giêng (1285), quân ta lập các chốt hiểm (giam các sào lũy bên sông) phòng ngừa phía Nam sông Cái để chống giặc, ở đây mở màn cho trận đánh thành Thăng Long. Theo An Nam truyện của Nguyên số 209 từ 7a4 ghi như sau –Toàn Tập Trần Nhân Tông, Lê Mạnh Thát- rõ biết chiến của trận đánh «Trần Nam Vương liền cùng quan hành tể nh tể mình đến Đông Ngạc, sai quân đánh, giết được rất nhiều, bắt được 20 thuyền. Hoàng Đế ở Vương thua chạy. Quan quân buồm bè làm cầu, sang bên bắc sông Phú Lạc. Nhữ Huyên bố trí binh thuyền, dùng rào gỗ dọc theo sông. Thấy quan quân đến bên, lập tức nổ pháo, hô lớn thách đánh. Đến chiều lại sai Nguyên phòng ngừa mang theo Trần Nam Vương và quan hành tể nh, xin rút đi quân. Hành tể nh lại đưa ra thách, rồi lại tiến quân. Nhữ Huyên liền bố thành chiến, dùng thuyền sai Nguyên Hiếu Nhu đem thuyền xin lại và bị u phòng ngừa bắt, cùng xin rút quân. Hành tể nh lại đưa ra thách chiêu dụ, rồi đưa quân sang sông, đóng ở dưới thành An Nam. Hôm sau, Trần Nam Vương vào quốc đô của Trần ta đó. Cùng thời đó ở trong Trần, chiến lược và mưu lược của hành tể nh, tất cả đều bị xé nát».

ở đây cho ta thấy toàn diện biết chiến của trận đánh ngay bên ngoài kinh thành Thăng Long do Đế của vua Trần thông lãnh ba quân chiến đấu. Tuy rằng cách đây hơn một tháng vào ngày 9 tháng giêng và liên tiếp sau đó nhử ngày quân ta đã kịch chiến với giặc ở bên bờ Bình Than và lại rút lui, nhưng cũng cần phải hiểu đó là cuộc triệt thoái nhằm trong kế hoạch để trừ diệt quân địch vào nội mà ta thấy thích hợp để đánh. Kế hoạch rút quân của ta từ Bình Than về Thăng Long và từ Thăng Long về Thiên Trường là nhằm biến toàn lược lược tránh đi ba mũi tấn công của giặc Nguyên. Mũi mũi do chính Thoát Hoan và A Lý Hổ Nha từ phía Đông Bắc xuống, mũi kế là từ Tây Bắc tiến qua do Nôp Tể Lạc Đình và cuối cùng, quan trọng hơn là mũi tấn phòng ngừa Nam đâm lên do Toa Đô chỉ huy. Khi quân Nguyên từ phía bắc bắc sông Hoàng (từ sông Phú Lạc), chúng kéo bè để làm cầu vượt sông. Binh sĩ ta trông thấy lập tức nổ súng (pháo) chống giặc và cả tình trên chiến trường cách thách thức đánh nhau. Trong lúc hai bên đang kịch chiến, Đế của vua Trần Nhân Tông sai Nguyên Hiếu Nhu sang triệu quân Nguyên đưa ra thách và cũng phải yêu cầu Thoát Hoan rút lui. Thoát Hoan không nghe và lại thách móc và tiếp tục tấn công.

Vô nhân vô t đ a th thì trong An Nam Truyn ghi là tên hai ng i là Nguy n Ph ng Ng và Nguy n Hi u Nhu (trong C ng M c và sách Tr n H ng Đ o c a Hoàng Thúc Trâm cũng ghi là Nguy n Hi u Nhu không th y ghi Nguy n Ph ng Ng). M c đích là nh m dò thám quân tình th c h c a đ ch cho nên ta m i duy trì s liên l c v i chúng m t cách ch ng m c, s duy trì này ta th i nay g i là v a đánh v a đàm. Phía quân Nguyên có rõ m u l c này c a ta hay không thì không ai đ c bi t, nh ng m i l n ta đ a th qua, chúng đ u tr i i (dĩ nhiên là v i nh ng i i không thu n i) và cho s gi c a ta đi vào doang tr i c a chúng, đây là m t s thành công v chi n l c tình báo do Đ c vua Tr n ch tr ng. Có th nói ph ng pháp này ch có tri u đình nhà Tr n là x d ng m t cách hi u qu nh t t x a đ n nay mà thôi.

Thoát Hoan không ch p thu n i rút quân, bèn cho quân lính t n công và b c c u phao sang sông, sau đó đóng doanh tr i sát kinh thành. T i đây theo An-Nam Chí-L c quy n 4 t 37 thì Đ c Hoàng Đ Tr n cùng quân sĩ tr n gi L -Giang (có l đây là m t ph n c a sông H ng tr c khi vào Thăng Long). Quân ta i hai b sông l p đ n ch ng c d d i nh ng không đ c đành ph i rút lui. Thoát Hoan vào đ c Thăng Long ch th y thành quách tr ng tr n không ng i lui t i, ch còn l i các văn th c a Mông-c đã b xé nát. Đó đây d i các g c cây còn đ l i nghiêm nh c m quân dân Đ i Vi t đ u hàng k thù. Tuy chi m đ c Thăng Long nh ng Thoát Hoan e dè s l t vào i ph c kích c a ta nên không dám đóng quân trong thành. V th i đi m khi thành Thăng Long th t th thì C ng M c Chính Biên quy n VII ghi «Ngày hôm sau, kéo quân vào thành, thì lúc b y gi nhà vua đã ch y ra ngoài i, Thoát Hoan cho quân đ u i theo».

Vi t S Tiêu Án ghi «ngày đã v chi u, quân gi c qua sông vào kinh thành». Toàn T p Tr n Nhân Tông c a giáo s Lê M nh Thát ghi i trang 73 nh sau: «Chính trong ngày 14 tháng giêng năm t D u y (1285) khi Thoát Hoan vào kinh thành y n ti c v i thu c h ». An-Nam Chí-L c c a Lê T c quy n đ t ghi: «Ngày 13 Bính Tu t...Tr n-Nam-V ng qua sông m ti c t i cung đình An-Nam». Quy n Đ o Ph t và Dòng S Vi t c a tác gi Đ c Nhu n ghi i trang 265: «ngày 18 tháng 2...đ ch dùng súng đ i bác b n y m tr ...kéo đ n đánh chi m Thăng Long; nh ng khi vào đ c thành thì ch còn tr tr i nh ng thành quách».

T i sao l i có s khác bi t nêu trên v th i đi m thành Thăng Long th t th nh th ? Quy n Toàn T p Tr n Nhân Tông c a giáo s Lê M nh Thát ghi 14 tháng giêng năm t D u (1285); còn Đ o Ph t và Dòng S Vi t c a tác gi Đ c Nhu n ghi vào ngày 18 tháng 2. Còn Thăng Long m t vào bu i sáng, chi u hay ngày hôm sau, có n i ghi là ngày 14 tháng giêng là do s đ kháng c a quân ta i nh ng n i ch n khác nhau, và khi không có s đ kháng n a thì Thoát Hoan m i vào đ c bên trong thành. So sánh đ i chi u nhi u b s khác nhau, chúng tôi đi đ n quy t đ nh l y ngày 14 tháng giêng là ngày gi c chi m thành Thăng Long.

Khi quân giặc kéo vào Thăng Long thì Đếch vua Trần và toàn thđ quân dân Đếi Viế đã rđi khđi kinh thành đđ lui vđ Thiên Trđng (Nam Đếnh) mà lđp phòng tuyđn mđi. Trong khi đó quân Nguyên vđn tiđp tđc truy sát quân ta đđ cđ bđt cho đđc hai vđ vua cđ a ta.

Ngàirđđc Thđng Hoàng Trần Thánh Tông đi Tam Trĩ Nguyên (là sông Ba Chđ, đđ huyđn Ba Chđ thuđc tđnh Quđng Ninh), Thoát Hoan khi vào thành biđt rđng nhà vua đã đi xa nên càng gđp rút đđi theo. Hđng Đếo Vđng là ngđđi có tài, nhđng có hiđm khích trong gia đình vđi hai vđ vua (vì cha là An Sinh Vđng Trần Liđu đã khđi binh chđng lđi triđu đình), khi thđy ông cđm mđt cây gđy đđu có bđt sđt đi theo hai vua bên đđu, khi nđhiđu ngđđi dân đđ ý, ông đã tháo bđ đđu bđc sđt, chđ xđ đđng gđy không, tđ đó dân chúng mđi yên lòng. Điđu này chđng tđ ông là mđt ngđđi biđt gát bđ thù riêng đđ lo viđc nđđc, hành đđng này thđt đáng ca ngđi và còn lđu mãi tiđng thđm đđi sau.

Quân do thám Mông-cđ dò biđt đđđc nđi chđn đào tđ cđ a hai vua nên chúng chia hai đđđng do Tđ thđa truy đđđi bđng đđđng thđy, Hđu thđa rđđt theo bđng đđđng bđ. Đếch Hoàng đđ Trần bđ đđđng thđy phđ Thđng Hoàng đi bđ cùng vđi quân dân. Trong Cđđng Mđc và Toàn Thđ không thđy ghi cách tđ chđc hành quân triđt thoái vào đđi Trần ra sao, nhđng có mđt điđu chđc chđn rđng đã đđđc các vđ lãnh đđo thđi đó suy nghĩ cũng nhđ sđp xđp mđt cách chu đáo cuđc triđt thoái này. Ngày nay nhiđu nhà quân sđ tiđng tđm trên thđ giđi cho rđng hành quân triđt thoái nó còn khó hđn cđ khi tđn công và đđt đđch vì đđo quân bđ rđi vào thđ thđ đđng vđ a phđi tìm cách bđo toàn lđc lđđng vđ a lo chđng đđ kđ thù truy kích, thì cách đây 718 năm vđ trđđc, mđt vđ Hoàng đđ ngđđi Viế Nam đã thành công trong viđc chđ huy đđàn quân triđt thoái giđa lúc đang bđ kđ thù xâm lăng truy đđđi gđt gao. Ngđđi đó không ai khác hđn đó là Đếch Hoàng đđ Trần Nhân Tông.

Nhđ ta đã thđy đđ các trđn, ngođi trđ trđn Nđi-Bằng, Chi-Lăng, Vđn-Kiđp đây là nhđng chiđn trđđng mà ta và quân Mông-cđ giao tranh rđt ác liđt và gay go. Nhđng vđi quân sđ áp đđo, Mông-cđ đã đánh bđt đđđc các vđ trí trú phòng trên vùng biên giđi khiđn ta phđi rút lui mđt cách bđt ngđ ngoài đđ đđnh. Đếch biđt khi chiđn tuyđn Nđi-Bằng thđt thđ đã làm xáo trđn hoàn toàn kđ sách phóng thđ cđ a quân đđi Đếi Viế. Lý do nhđ các đđđn trđđc có nói là vì ta bđ trí binh sĩ đđ a theo sđ bđ phòng cđ a danh tđđng Lý Thđđng Kiđt cách đây 200 năm vđ trđđc chđng lđi quân nhà Tđng, phđđng pháp này đã rđt có hiđu quđ vào thđi đó. Nhđng vào lúc mà quân Nguyên tđn công vào ta trên nhiđu trđn tuyđn, thì phđđng pháp này hoàn toàn thđt bđi, vì quân thù ngày nay khác vđi trđđc. Quân thù này ngày càng hung hăng hđn năng đđng hđn, ta có thđt bđi mđt vài trđn đđu là chuyđn đđđng nhiên không thđ tránh khđi.

Đđ điđu chđnh khiđm khuyđn chiđn lđđc này Đếch Hoàng đđ Trần đã gđp rút đi bđng thuyđn nhđ ra Hđi-Đông đđn nđi quên cđ ăn sáng đđ hđi hđp cđp tđc vđi Hđng-Đđo-Vđng. Tđ đó mđt kđ

Một trong những phòng tuyến xa bờ ở vùng Thiên Trường (Nam Định nay là tỉnh Hải Phòng) là bãi Thảm (tên sông Thiên-Thảm ở bên sông Cái thu về Hải Phòng). An-Nam Chí-Lược ghi là ở Thiên-Hán), và phòng tuyến này là Bão-Nghĩa-Hải Trường Bình Trường. Ngày 21 (âm lịch) tháng giêng năm Đinh Dậu (1285) quân ta chặn đánh bãi Thảm trong nỗ lực ngăn chặn sự tiến quân của chúng làm phòng tuyến xa cho Thiên Trường. Cũng cần biết thêm về Bão-Nghĩa-Vũ Trường Bình Trường thu về dòng dõi vua Lê Đại Hành, là người chinh phục sau của công chúa Thục Bão, có thân phận làm quan trong triều vua Trần Thái Tông. Ông được triều đình cho phép mang họ Trần. Trong trận giao tranh với địch quân ở bãi Thảm (hay Đà-Mỹ nay là bãi Mìn Trù theo Toàn Thục tên họ Lưu sông Phú Lương ở tỉnh bãi Mìn Trù của huyện Đông Yên vùng tỉnh Hải Phòng) quân Nguyên chiếm được nơi này và chúng bắt được Bão-Nghĩa-Vũ Trường. Khi bị giặc bắt Bão-Nghĩa-Vũ Trường Bình Trường như thể như một tù nhân vì ăn uống và không hề nói một lời nào về tình hình quân đội và triều đình Đại Việt. Thoát Hoan hỏi Vũ Trường rằng: «Có muốn làm Vũ Trường một Bão hay không?»

Thoát Hoan thấy không thể nào chiêu dụ được và dựng tờ ng nh th nên h n ra l nh gi t đi đ tr h u ho n. Nghe đ c hung tin B o-Nghĩa-V ng Tr n Bình Tr ng t qu c, Đ c Hoàng đ Tr n và tri u đình đã vô cùng th ng khóc cho ng i nghĩa t ng m t lòng vì dân vì n c. Ph i nói cái ch t c a B o-Nghĩa-H u Tr n Bình Tr ng là m t s m t mát l n lao c a tri u đình nhà Tr n, đ c bi t là đ i v i Đ c vua Tr n Nhân Tông là ng i r t coi tr ng tình nghĩa gia đình, cho nên trong C ng M c ghi l i ph n ng c a ngài là «Nhà vua đ c tin này, v t v th ng khóc».

Đôi Công ng Lữ ch Sĩ Viêt Nam t p l trang 228 ghi ngày 26 tháng 2 năm 1285 gi c Nguyên gi t ch t danh t ng Tr n Bình Tr ng. B gi c b t trong g n m t tháng, ông ph i đ i phó v i nhi u th đo n mua chu c cũng nh áp l c tinh th n c a k thù, ch a h t ngày 1 tháng 2 x y ra s ki n Ch ng Hi n H u Tr n Ki n (m t tôn th t nhà Tr n) đ u hàng k thù, tin t c b t l i nh th làm th nào mà ông không hay bi t, làm sao mà k thù không khai thác có l i cho chúng? Th mà ông v n gi v ng tinh th n chi n đ u và lòng trung thành v i t qu c và dân t c Viêt Nam, không h danh là B o Nghĩa H u và ti ng th m này v n còn l u truy n n ngàn đ i sau.

8 / 9

Trần Bình Trọng

Tên: Trúc Lâm Lê An Bình

Tháng: 13; Năm: 25 Tháng: 2 Năm: 2010 15:25

Lê An Bình. -Chưa xuất bản-).